

El Peric

Rajadell

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Plans del Perich. NO del terme.
Emplaçament: A uns 700 m del barri de l'Estació. Camí que surt del creuament entre la via del tren i la carretera
Alçada: 366

Coordenades:

Latitud: 41.73717
Longitud: 1.6912
UTM Est (X): 391162
UTM Nord (Y): 4621423

Classificació

Número de fitxa: 08178 - 40
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Contemporani Modern
Segle: XVIII-XX
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: Abandonat i en ruïnes. Alguns sostres enfonsats. Les parets amenacen ruïna.
Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL. Catàleg bens protegits 2014 (num. 5) (Mas el Peric)
Número inventari: Si. IPA
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: Ref. Cad: 08177A00100018
Autoria de la fitxa: PEP 1993 (Jordi Piñero)/ OPC 2017-21

Descripció

Gran masia formada per un cos residencial i diverses dependències agrupades a l'entorn de dos patis, més dues construccions aïllades (tines i barracó de premsa i molí).

L'edifici residencial és de planta rectangular i en origen presentava coberta a doble vessant amb el carener perpendicular. Al sector de migdia presenta planta baixa més dos pisos, i al sector oposat només dues plantes. Els murs són fets amb carreus en general força ben escairats, d'un aparell regular. Totes les façanes estaven pintades de blanc. Les finestres i les portes estan emmarcades amb llindes i carreus de pedra treballada .

El cos residencial té un petit pati en forma de lliça a la banda de migdia. La casa té cossos adossats afegits a llevant, a migdia (estables) i a ponent (tines). Actualment encara es veu una tina rodona, vidrada, plena de runa. A la façana de migdia hi ha una galeria. Probablement al segle XIX es va afegir una construcció en forma de torre al centre de la casa, que puja dos pisos més. És de planta quadrada, feta de maó i amb finestres en forma d'arcs apuntats. A l'últim pis la torre forma una sala ventilada amb grans obertures. Interiorment, la planta baixa conserva encara les estructures originaries: diverses cambres amb voltes i arcades (entre les quals el celler, amb algunes botes), un contrafort, etc. La cambra contigua al celler, coberta amb una volta de grans dimensions, té un forn molt interessant (del 1784). El forn conserva íntegrament la seva estructura i esta construït al costat d'un altre forn anterior, del qual en queda la boca. El primer pis està més reformat però conserva els elements principals d'una casa de pagès: llars de foc, enllosat, etc . Els pisos superiors han estat més modificats darrerament.

A ponent hi ha una construcció aïllada, actualment enrunada, que acullia una premsa de vi i un molí d'oli. Una altra construcció a llevant esta formada per dos cossos amb coberta a una vessant. El cos superior conté dues tines de forma quadrada. El sector SE està ocupat per dos grans barracons amb corrals. Les construccions modernes d'una granja es sobreposen a les estructures més antigues de la planta baixa, amb un tram de volta interessant. En aquest sector, dedicat a bestiar, hi havia hagut la pallissa .

Observacions:

També grafiada com el Perich. Antigament, Mas Carcoler. Figura al Catàleg de Masies i Cases Rurals 2014 (num. 58) (El Peric).

Masia d'elevat interès històric bastida els segles XVIII i XIX, tot i estar documentat el seu origen medieval.

Es situa en un indret elevat sobre la riera de Rajadell que domina el pas de la carretera N-141 (l'actual Eix Transversal C-25 i antigament el camí ral) en el tram que va des de L'Estació a Sant Amanç.

Actualment, la via del tren passa a tocar, per la banda de tramuntana.

Presenta les següents inscripcions gravades:

- Llinda en una finestra de la façana de ponent: CASA PR (?) AN 1770 CbALL .Y. AT . ST . SI
- Llinda a la porta de la façana de llevant: 17 IHS 55 i a sota el número 67. Sobre la inscripció IHS hi ha una creu gravada.
- Llinda d'una finestra a la galeria de migdia: AVE MARIA CASA PARICH FETA TOTA PER MA (?)O PARIC FIL I SON PARA ENTRE LO ANY 1755 I LO ANY 1800
- Carreu reutilitzat en la construcció de les tines i col·locat al revés: 1769
- Inscripció del forn: 1784

També es conserva una premsa molt gran amb dues dates: 1784 i 1905; el torn d'estrenyer i un molí d'oli incomplet. Hi ha algun corró a l'exterior.

La descripció de l'interior correspon principalment al seu estat el 1993 (PEP 1993; Jordi Piñero). Les fotos del PEP 1993 no presentava un estat tan ruïnós com l'actual. Aquelles fotos corroboren que la

degradació que ha sofert l'immoble en els darrers 25 anys ha estat molt intens. El Mas està abandonat i en ruïna però la finca està en explotació, concretament ramadera. Per això tota la finca està tancada. Al SE hi ha unes naus modernes pel bestiar.

Una de les façanes presenta un rellotge de sol inventariat a l'Inventari de Rellotges de Sol dels PPCC que manté la Societat Catalana de Gnomònica (num. 2278). És circular, orientat al sud, fet de ciment i presenta les xifres esborrades

Història

Aquest és un dels masos antics del terme de Rajadell, documentat al segle XIII. Juntament amb Sant Amanç, estava al camí Ral Manresa-Calaf. Aleshores el mas era conegut com lo Carcoler.

Un atestat de 1294 fet arran d'una violenta incursió en terme de Rajadell a cura d'avalotadors procedents, pel camí ral, de Castellar o d'Aguilar, evitant el Castell, dona notícia de la crema de camps del Carcoler. El 1396 el mas pertanyia a un propietari de Manresa, Pere Ricolf. En aquest moment, el pagès del Mas Carcoler es vell i no conrea la terra. Ricolf, al no poder cobrar les rendes, es posa d'acord amb Arnau de Riavall, de El Puig, per que les treballi durant dotze anys. Però al cap de 4 anys Arnau ho deixa.

Sabem que al 1440 encara està habitat, però ja no tenim més notícies fins el 1559, quan es documenta que un tal Joan Braquet del Carcoler reconeix un deute a Joan Rigal. Es de suposar que el mas fou un dels que van restar abandonats en ell trànsit del segle XV al XVI, durant la crisi de finals del XV. Després hi viu un fill de Joan Braquet, Simeó, que fa testament el 1577. Els Braquet (antigament Brequets) són una de les nissagues occitanes més importants de Rajadell (amb diversos grups i branques familiars). Provenien de Cabanac, del bisbat de Comenge. Es van establir també a les Malloles (actualment Braquets), i també coneixem Braquets fent de mosso a can Torra i de vidrier al Forn. El Joan Braquets -casat amb Valentina- instal·lat al Carcoler es distingia del Joan Braquet- casat amb Beneta- de les Malloles per que a un li deien el Xic i a l'altre el Llarg.

L'any 1623 la masia tenia 5 habitants. Es seguirà dient Carcoler (i no Braquet) fins que a la primera meitat del segle XVII, la pubilla, Eulàlia Braquet, es casa amb Francesc Peric, que no viurà gaire temps i que només va tenir filles. Tot i això ha prevalgut el nom El Peric per denominar la casa.

En documents del segle XIII es parla d'un moliner que tenia un molí al Carcoler, que estava a la sufragània de sant Amanç. Era un dels pocs habitants que no es definia com a pagès. Estava sota el control del senyor. No sabem quan s'abandona, però ja no devia existir al segle XVI, per que en aquest moment en funciona un altre sota mateix el Castell. També desconeixem el seu emplaçament, però podria haver estat on avui hi ha la sinya del mas Peric (fitxa 129)

Per la casa també passava un camí ramader que anava a Fals i a Monistrolet, un camí freqüentat per bandolers durant el segle XVII, i en general, per gent armada. Era una desviació del camí ral que naixia a l'oratori del Peric i que anava cap a Fals, Sant Joan i Santpedor. Això provocà episodis anecdòtics, com el de l'any 1637, quan el veguer de Manresa va fer escorcollar el mas Carcoler per buscar uns malfactors que havien robat al Coll de Davi.

La construcció que es pot veure actualment és feta a la segona meitat del segle XVIII, com explica molt bé una de les llindes: Casa Peric, feta per Peric fill i son pare entre lo any 1755 i lo any 1800 (també diu que tota estava feta de maó?). Al segle XIX s'hi van fer modificacions importants, com ara la torre. A partir del 1959/60 es construí la gran arcada amb corrals del sector SE, sobre el que havia estat la pallissa. Es criaven porcs i vedells.

Bibliografia

RAFAT, Francesc (1982). Demografia de Rajadell al segle XVI. A Miscel·lània d'Estudis bagencs, num. 2. Manresa. pp 123-134

RAFAT (1982). "Masies del terme de Rajadell"

RAFAT (1984)

RAFAT (1987)

Informació oral : Josep Puig Munt

Inventari de Rellotges de Sol dels PPCC

https://www.gnomonica.cat/bd_detall.php?numero=2278&COMARCA=&MATERIA=&T...

